

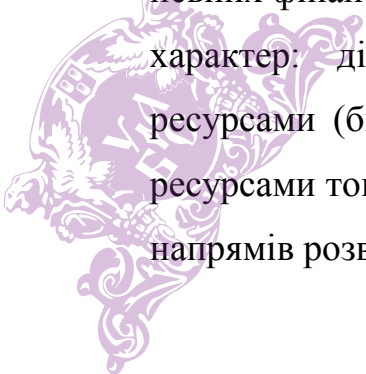
Надруковано: Слободяник, Ю. Б. Правові аспекти розвитку системи державного аудиту в Україні [Текст] / Ю. Б. Слободяник // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 червня 2010 року) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – С. 300–302.

Слободяник Ю.Б., ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Правові аспекти розвитку системи державного аудиту в Україні

На сучасному етапі розбудови в Україні громадянського суспільства висуваються високі вимоги до ефективності державного управління, приділяється значна увага результативності й ефективності діяльності держави в інтересах суспільства. В правовій державі не повинно бути зон закритих для суспільного контролю, адже підзвітність влади громадянам країни – основне завоювання демократії.

Ознакою демократичного суспільства є незалежний контроль державних фінансів. У більшості країн світу система зовнішнього незалежного контролю, що здійснюється конституційним органом зі спеціальним статусом від імені суспільства, представлена інститутом державного аудиту. Основна мета державного аудиту полягає в наданні всім зацікавленим особам незалежної інформації про те, яким чином здійснюється виконавча влада в державі. При цьому державний аудит включає контроль за всіма рішеннями, які приводять до певних фінансових операцій. Об'єкт державного аудиту має загальнодержавний характер: діяльність держави, пов'язана з управлінням національними ресурсами (бюджетом, державною власністю, природними, інтелектуальними ресурсами тощо); проекти законодавчих і нормативних актів; оцінка прогнозів і напрямів розвитку окремих галузей економіки, регіонів і держави в цілому.

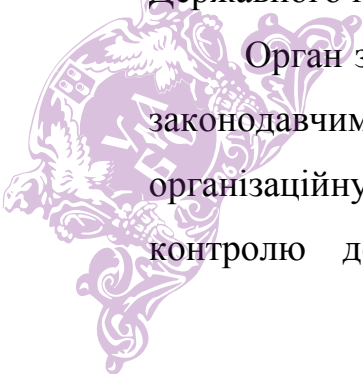
Досвід розвинутих країн доводить, що відкритість і підзвітність органів держави суспільству забезпечує законність їх дій. Державний аудит сприяє підвищенню стабільності політичних інститутів і суспільно-політичної ситуації в цілому, адже виходить із інтересів громадськості, ставить державні органи і окремих чиновників під контроль суспільства.

Інститут державного аудиту в сучасному світі отримав широке розповсюдження. Міжнародна організація вищих органів аудиту (INTOSAI), членом якої є і Україна, була створена у 1953 році і сьогодні налічує представників 189 держав. При цьому наявність вищих органів аудиту не залежить ні від форми політичного устрою країн, ні від рівня розвитку їх економіки.

У вітчизняній практиці термін «аудит» для державного сектора економіки застосовується лише в деяких законодавчих і нормативних актах. Існуюче законодавче визначення державного фінансового аудиту як різновиду державного фінансового контролю виявляється некоректним, оскільки зосереджує увагу лише на одному із видів аудиту (фінансовому), а тому – звужує роль державного аудиту взагалі.

Вітчизняне законодавство в сфері державного фінансового контролю має будуватися на міжнародних загальновизнаних принципах і стандартах. Одним з основних принципів організації ефективного державного фінансового контролю в демократичній державі є пріоритетність зовнішнього фінансового контролю над внутрішнім. Відсутність системного підходу до їх впровадження в Україні призвела до невідповідності між функціями, повноваженнями і завданнями окремих урядових органів контролю (Міністерства фінансів, Державної податкової адміністрації, Державної контрольно-ревізійної служби, Державного казначейства тощо).

Орган зовнішнього незалежного фінансового контролю має формуватися законодавчим органом, бути підзвітним йому, але при цьому зберігати організаційну, функціональну і фінансову незалежність. Отже, вищий орган контролю державних фінансів повинен мати особливий статус, який

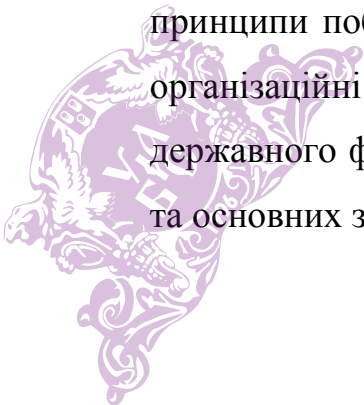

проявляється у здійсненні контролю за виконанням бюджету незалежно від законодавчої і виконавчої влади. Головним принципом має бути незалежність і гласність контролю для забезпечення громадян держави достовірною і об'єктивною інформацією про фінансовий і соціально-економічний стан держави для прийняття обґрунтованих законів і рішень. В Україні таким органом є Рахункова палата, яка функціонує з 1997 року і є постійно діючим органом зовнішнього державного фінансового контролю, що здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням від імені Верховної Ради України.

В той самий час, в законодавчо-нормативних актах чітко не прописаний статус Рахункової палати як вищого органу фінансового контролю, а лише зазначається, що вона підпорядкована і підзвітна Верховній Раді України і здійснює свою діяльність самостійно і незалежно від будь-яких інших владних органів [1]. Також не конкретизовані положення, які регулюють взаємовідносини Рахункової палати з Президентом, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, іншими органами державної влади, органами контролю державних фінансів України, правоохоронними органами.

Крім того, аналіз нормативно-правових актів в сфері державного фінансового контролю, що регламентують поняття державного аудиту, доводить невизначеність правового статусу аудиту в цій сфері, а саме: відсутня єдність у тлумаченні терміну «державний аудит»; чітко не визначений суб'єктний склад та об'єкти державного аудиту; відсутня законодавчо регламентована організаційна структура тощо.

Вважаємо вкрай необхідним прийняття закону, що визначить загальні принципи побудови та структуру державного фінансового контролю і аудиту, організаційні умови створення та функціонування єдиної цілісної системи державного фінансового контролю і аудиту, його пріоритетів, форм здійснення та основних завдань.

Отже, подальший розвиток системи державного аудиту в Україні має піти шляхом чіткого визначення його суб'єктного складу, розширення об'єктів, використання наукових підходів щодо його організації, перегляду функцій. Існує нагальна потреба визначення правового статусу державного аудиту і розробки методики його здійснення, яка передбачатиме системний підхід і базуватиметься на сучасних досягненнях науки.

Література

1. Про рахункову палату : закон України від 11 липня 1996 р. № 315/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 24. – ст. 137.

